

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

Львівська
Педагогічна
Спільнота

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ
В УКРАЇНІ**

м. Львів
24–25 квітня 2020 р.

УДК 371.4+37.01(477)(063)

А43

- А43** **Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні** : Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 24–25 квітня 2020 року). – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. – Ч. 1. – 128 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 371.4+37.01(477)(063)

© Автори статей, 2020

© Львівська педагогічна спільнота, 2020

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Будіянський М. Ф.

САМОПРОЕКТУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНЕ
ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ КРИЗИ 7

Калашникова Л. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У КОНТЕКСТІ
ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ 10

Кравцова О. К.

ОСОБЛИВОСТІ ТОЛЕРАНТНОСТІ
ДО НЕВИЗНАЧЕННОСТІ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ
В ЗОНІ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ 13

Курицина А. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ НЕЙРОДЕРМІТУ 17

Легка А. І.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕРМІНАНТ ЩАСТЯ
ОСОБИСТОСТІ В СУСПІЛЬСТВІ 21

Мартишок А. О., Клепар Г. П.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ
ТА РОЗВИТКУ МОТИВІВ УЧІННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО
ШКІЛЬНОГО ВІКУ 25

Сидорчук А. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У МОЛОДІЙШОМУ
ДОШКІЛЬНОМУ ВІСІ 29

Швицько Б. В.

ПСИХОЛОГІЧНА ТА ФІЗИЧНА ПІДТРИМКА ОРГАНІЗМУ
ЩОДНІВНИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ 31

НАПРЯМ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ОСВІТІ (ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ІН.)

Левчицька А. І.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ
ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ 36

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ

Актуальність дослідження просоціальної поведінки, під якою розуміють будь-яку поведінку, що приносить користь людям [2, с. 396] пояснюється її практичною значущістю для втілення в українському суспільстві ідей гуманізму та толерантного ставлення до навколишніх.

Узагальнюючи погляди дослідників на сутність просоціальної поведінки, можна констатувати, що її суттєвими критеріями є позитивна спрямованість та ціннісне ставлення суб'єкта до навколишніх. Наслідком такої поведінки виступає піклування, поліпшення стану навколишніх та свідоме прагнення принести їм користь.

Історичний екскурс дослідження просоціальної поведінки дозволяє виділити декілька підходів щодо розкриття сутності цього наукового феномену. Йдеться про еволюційний, нормативний, емоційний, мотиваційний, діалогічний та діяльнісний підходи.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що західні вчені, хоча й трактують феномен просоціальної поведінки з огляду різних наукових підходів, однак по суті ототожнюють її з егоїстичною формою поведінки, в основі якої лежить прагнення потенційного суб'єкта зменшити власний дистрес та одержати винагороду для власного «Я» шляхом здійснення просоціального вчинку. Цікавими є наукові доробки Ф. Зімбардо, Б. Латане, С. Мілгрем, Е. Стауба, які, працюючи в руслі теорії прийняття ролей, підтвердили існування обумовленості морально значущої поведінки людини логікою тієї діяльності, в яку її включено, й тією соціальною роллю, яку виконує особистість.

У вітчизняній психології дослідження кола питань, що пов'язані із вивченням просоціального полюсу поведінки, ґрунтуються на методологічних принципах діяльнісного підходу. Діяльнісне опосередкування, як системоутворюючий принцип, лежить в основі досліджень, де спільна діяльність розглядається

необхідною умовою існування та засобом формування гуманних стосунків, співробітництва, взаємодопомоги та вміння діяти в інтересах навколишніх. В першу чергу йдеться про дослідження В.В. Абраменкової, Т.І. Бабасвої, І.Д. Беха, Д.Б. Ельконіна, А.В. Запорожець, В.С. Мухіної, Я.З. Неверович, І.Л. Рудовської, Д.Н. Фельдштейна, С.Г. Якобсон та інших вчених, які підтвердили, що просоціальна поведінка набуває моменту буття за умови включення дитини в різноманітні види діяльності, що ґрунтуються на взаєморозумінні та взаємній допомозі. Д.І. Фельдштейн вказував, що, тільки за умови надання будь-якому видіві діяльності рис суспільної спрямованості, особистість навчиться залучатися до справ суспільства та будувати стосунки з навколишніми на основі відповідальності за спільну справу [3]. Т.С. Коннікова зазначає, що саме зміст діяльності та способи її організації визначають процес утворення відношень, що забезпечує втілення морального зразка в нескінченне різноманіття життєвих ситуацій. А.В. Запорожець експериментально довела, що під впливом колективної діяльності у дітей виникає здатність співчувати іншим людям, переживати чужі проблеми як власні. На переконання С.Г. Якобсон саме об'єктивна логіка спільної діяльності лежить в основі стосунків та підкорює індивідуальні тенденції окремих дітей [5].

У результаті багатьох емпіричних досліджень було підтверджено, що ігрова діяльність виступає ефективним засобом формування просоціальної поведінки у дитини. Д.Б. Ельконін стверджував, що гра є не тільки школою довільної поведінки дитини, але й школою моралі в дії. В грі дитина вчиться підкорюватися певним правилам, узгоджувати власні дії з прагненнями інших учасників гри та допомагати їм. Д.І. Фельдштейн зазначає, що «в ігровій формі діяльності в дошкільному віці виникають основні психологічні новоутворення – орієнтація на навколишніх, вміння оцінювати власні дії та вчинки з точки зору їх вимог, тобто з суспільної точки зору; розвиваються особистісні механізми поведінки – контроль та самоконтроль, оцінка та самооцінка. В ігровій діяльності формується система взаємопов'язаних та підпорядкованих мотивів, де суспільні за змістом мотиви діяльності (прагнення зробити щось корисне для інших людей) набувають значно більшої спонукальної сили, ніж мотиви власної користі [3, с. 41].

Ш.А. Амонашвілі, Г.О. Балл, М.Н. Беркулова, І.Д. Бех, О.Н. Бугузова, В.О. Сухомлинський та інші вчені доводять, що на

формування просоціальної поведінки суттєво може вплинути й навчальна діяльність, що сприяє виникненню рефлексії, яка виступає одним із психологічних механізмів формування суспільно корисної поведінки. Науковців цікавить широке коло проблем, які стосуються шляхів формування просоціальних якостей учнів під час навчання, динаміки розвитку гуманістичних уявлень, шляхів та методів їх забезпечення, системи проектування та керування процесом формування гуманних та толерантних стосунків між учасниками освітнього процесу.

На думку вітчизняних науковців, поруч із ігровою та навчальною діяльністю, на формування просоціальної поведінки суттєво впливає й процес залучення вихованців до суспільно корисної трудової діяльності. І.Д. Бех, А.В. Запорожець, Б.С. Кобзар, Т.С. Коннікова, А.Д. Кошелева, А.Б. Рацул, Д.Й. Фельдштейн та інші вчені теоретично обґрунтували та експериментально підтвердили, що під впливом досвіду спільної діяльності (результати якої мають значення не тільки для суб'єкта поведінки, але й для групи в цілому) відбувається моральне виховання дітей за рахунок формування у них нових мотивів поведінки (що демонструють суспільно корисну спрямованість) та емоційних переживань (які виявляються у формі співчуття та співпереживання). Зокрема, Т.С. Коннікова вказує, що цінність спільної практичної діяльності полягає в тому, що в ній дитина виступає безпосереднім учасником та суб'єктом цього процесу. Саме така діяльність, на думку вченої, ставить дитину перед необхідністю зайняти певну позицію в стосунках із навколишніми. Д.Й. Фельдштейн розглядає залучення дитини до суспільно корисної діяльності одним із ефективних засобів морального виховання особистості. Саме така діяльність допомагає дитині зайняти певне місце в суспільстві, вчить свідомо ставитися до визначеної мети, співпрацювати, оцінювати спільний результат та дії кожного, виявляти відповідальність, цілеспрямованість, старанність, радіти власним і загальним успіхам. Суспільно корисна діяльність школярів виконує й моделюючу роль. У такій діяльності проектується система суспільних стосунків та цінностей. Залучаючись до суспільно корисної діяльності, діти фактично вступають у суспільні зв'язки і тим самим засвоюють форми суспільних стосунків [4].

Узагальнюючи позиції, науковців, яких було віднесено до діяльнісного підходу щодо дослідження просоціальної поведінки, зазначимо, що вони збагатили розуміння детермінації просоціальної

поведінки методологічним принципом діяльнісного опосередкування, згідно якого основною умовою формування просоціальної поведінки на різних етапах онтогенетичного розвитку особистості є залучення її до різних видів діяльності, що мають суспільно корисну спрямованість.

Список літератури:

1. Бех І. Д. Виховання особистості : У двох книгах / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – Кн. 1: (Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – 280 с.
2. Кайл Р. Детская психология: Тайны психики ребенка / Р. Кайл / [пер. Н. Миронова, С. Рысева, Л. Ордановской, О. Голубева, Т. Пешкова]. – СПб.: прайм. – ЕВРОЗНАК, 2002. – 416 с.
3. Фельдштейн Д.И. Особенности развития деятельности ребенка в онтогенезе / Д.И. Фельдштейн // Вопросы психологии. – 1981. – № 6. – С. 36 – 46.
4. Фельдштейн Д.И. Психологические основы общественно полезной деятельности подростков / Д.И. Фельдштейн. – М.: Педагогика, 1982. – 224 с.
5. С.Г. Яковсон Взаимоотношение детей в совместной деятельности / С.Г. Яковсон // Взаимоотношение детей в совместной деятельности и проблемы воспитания: сборник научных трудов / [Ред.-сост. С.Г. Яковсон, Ф.Т. Михайлов]. – М.: НИИ ОП, 1976. – 190 с.

Кравцова О. К.

*аспірантка кафедри психології управління
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕННОСТІ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В ЗОНІ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

В умовах тривалого конфлікту населення сходу України, які проживають уздовж лінії зіткнення, відчувають на собі щоденне очікування його завершення в надії здобуття щасливого завтра, але сьогодні відчуття небезпеки, беспорядності, невпевненості у